

Bilag 2. Historisk redegørelse i fotografiserier og optegnelser

Her vises, hvorledes udviklingen generelt på Fyns Hoved og specifikt på selve matriklen har været i de sidste ca. 200 år. Dette for at sandsynliggøre at floraen på matriklen er så oprindelig som muligt, set i lyset af hvilken færdsel der har været på området fra de større byer siden starten af 1900-tallet.

Områdets udvikling før år 1900

Korshavn fungerede for 200 år siden som en naturhavn til overnatning for bl.a. fiskerne, inden det blev moderne at bruge området til sommerferie og overnatning i sejlbåde.

Området har også været anvendt til at skaffe ressourcer som træ og sten, derfor finder vi også anlagte veje allerede i midten af 1800 tallet.

Målebordsblade 1842 – 1899

Hele området ser tomt ud for huse. Området havde stort set ingen bevoksning og blev i denne periode brugt til afgræsning af kvæg og indsamling af ressourcer, især sten. På figuren nedenfor kan man se at starten af vejen til Horseklint begynder på det smalleste sted på tangen midt i billedet, og at vejen bag om og op på Jøvet var etableret allerede i 1800-tallet. Fra vejen til Horseklint og ud på Korsøre går en mindre vej, der fører ud til den naturlige havn i læ for vind og vejr bag den krogede spids på Korsøre.

Figur 1.

Bemærk også hvor lille Korsøre var i 1800-tallet i forhold til den lange tange vi har i dag, sømærket var dengang ude på spidsen af tangen. Dette for at minde os om at naturen skal have plads til at videreudvikle sig på sine egne betingelser.

Figur 2. I det fjerne til venstre ses nedenstående fiskerhytte, som var den første bebyggelse på Fyns Hoved.

Hytterne er placeret lige inden knækket, på vejen hvor den skilles i 2, den ene rundt om Jøvet (højen i baggrunden) og den anden går op på Jøvet (hul i bevoksningen kunne godt ligne konturerne af en vej op på Jøvet. Læg mærke til at Jøvet ser ud til at have beplantning i modsætning til mange andre områder af Fyns Hoved, som var helt lysåben på denne tid, med masser af blomster.

Placeringen af Sybergs hytter svarer i dag til stranden nedenfor Fyns Hovedvej 826, hvor min morfars søster Fanny havde et lille hus Petit, bygget i starten af 1950'erne. Min bror og familie har i dag et sommerhus i 826, som er bygget af vores forældre i 1993. Petit står i øvrigt endnu, det blev flyttet i sin helhed til Stenene på Langø i 1993.

Til venstre for Jøvet anes det gamle fiskerhus som lå der, hvor Jægerhotellet blev bygget sidst i 1920'erne.

1921 - De Danskes Øer

Acton Friis og Johannes Larsen besøger i 1920'erne øerne, der ligger i læ under Fyns Hoved. Acton Friis skriver i [Ref. 13] specifikt om den eneste ø Vejløkalv, som stadig står i skov (oprindeligt urskov fordi den er så vanskelig at komme til pga. kviksand):

”- der tæt skovklædt med rige, kuplede Løvtræer ligger som en mærkværdig frodig og fredet Oase inderst inde i dette lille forblæste Arkipelag.

Sjældent har jeg set noget så idyllisk og fuldkommen uberørt som denne lille Ø. Straks på den smalle, stærkt skrånende strandbred mødte vi en myldrende plantevækst. Her stod Strandmalurt, Kokleare og Hindebæger i store svulmende Klynger, her groede Mængder af vild Asparges, hist og her isprængt små bede af blomstrende Hindebæger. De ligefrem sloges om pladsen.”

Herefter nævner han planterne som de møder: Tjørne, Egepur, store Ege og andre løvtræer. Vrietorn, Mangeløv, Enebærbuske, Linde, Skovæbler, Ørnebregner, plettede Gøgeurt, Vedbend, Kaprifolium, Liljekonvaller, Kodriver og Anemoner.

På de øvrige øer finder de planter som normalt vokser i lysninger i skovområder, og de konkluderer derfor, at områderne, som næsten alle andre områder i Danmark, må være blevet skovet af de omkringliggende beboere.

Billeder i nedenstående redegørelse før 2. verdenskrig viser også, at der stadig var meget lysåbent i tiden efter Acton Friis og Johannes Larsen starter deres rundrejse Fyns Hoved i 1921.

1920 – 1945. Blikladen

Blikladen var beliggende på det flade stykke ved vejen ned til Horseklint, i nøjagtigt det samme område som Sybergs hytter lå på, og som de tre lavest beliggende matrikler på det smalle sted ligger i dag, min families matrikel, Biggers families matrikel og min brors families matrikel.

Bemærk at, der her før krigen starter i 1940 på de to billeder af Blikladen, er helt lysåben natur, hvilket matcher hvad gårdejereren på Dyrbjerggaard i Nordskov fortæller om området i [Ref. 6], man kunne kikke helt til Fyns Hoved fra hans lade i Nordskov.

Her har vi »Blikhotellet«, som i tiden før Jægerhotellet og indtil 1940 var udflugtsmål for mange mennesker. Billedet er taget i 1920'erne.

Figur 3.

Figur 4. Blikhotellet

På fotografiet taget mod nordvest ovenfor ses en lille høj i højre side. Hvis man sammenholder det med højdekurvekortet på figur 5, er dette i dag vores nabos matrikel med et højt punkt på 5 m, denne matrikel ligger på den anden side af vejen til Horseklint.

At der har været udskænkning på matriklen, har vi aldrig været i tvivl om, vi har tit fundet glasskår, ølkapsler og sågar et gammelt reklame-emaljeskilt.

På nedenstående billede genkender jeg oven i købet den lille dreng Henning Andersen, der står forrest. Han var barn af restauratørparret Lars og Marie Andersen. Jeg kendte ham, som den tømre der hjalp min morfar og mormor med at bygge det første sommerhus. Han kom tit forbi i min barndom og skulle ha' en øl hos min morfar, og han var god til at spille på harmonika.

Figur 5. Under krigen konfiskeres Blikladen af Tyskerne, som midlertidigt anvender den til opmagasinering, medens de bygger barakker på selve Fyns Hoved.

Fiskerhytten fra 1800-tallet og Jægerhotellet 1926 - 2005

Dette lille maleriske hus blev af Kertemindefiskere brugt til overnatning og redskabsrum.

Figur 6.

Ovenfor ses til venstre den lille historiske fiskerhytte, som var placeret der, hvor Jægerhotellet blev bygget i 1920'erne. Bemærk det meget lysåbne landskab, hvor Jøvets vestlige side er helt bar.

Til højre ses den første del af Jægerhotellet bygget midt i 1920'erne, der hvor fiskerhuset lå, og her er der stadig lysåbent på toppen, men skovdannelsen på skråningen op på Jøvet mod syd er startet.

Figur 7. Venstre: Jægerhotellet udvides efter krigen. Højre: 1956, som jeg husker det i min barndom, hvor man til venstre for hotellet kunne få is i ishuse til 25 øre

Bagved Jægerhotellet ses masser af læhegn omkring Jøvet, som jeg vil estimere til at være plantet i 1920'erne eller tidligere. På begge billeder ses en æbleplantage på Jøvet og i det skjulte er der også en minkfarm.

Nedenfor ses hvordan Hotellet udviklede og senere afviklede sig til fordel for ejerlejligheder.

Figur 8. Dato ukendt, men min mor skriver i logbogen i år 1993, at "svalerne var blevet hjemløse (hotellet)", så jeg tror at det er året for renoveringen.

Figur 9. Øverst til højre ses det i 2007 ombyggede hotel, nu som enkeltstående sommer-ejerlejligheder. Foran ses effektiviteten af naturens entreprenørmaskine, der har kastet sten fra vandet op på Korsøre. 09.03.2024

1940 – 1945 Lysåben natur på Jøvets nordlige skrænt

Bigger og jeg gik tur rundt om Jøvet om foråret og plukkede violer, derfor husker jeg de bare græsklædte bakker/skrænter på den nordlige del af Jøvet.

Violerne kunne sagtens have været så talrige, at de har udgjort et habitat for Storplette

Perlemorssommerfugl, men habitatet findes ikke mere på Jøvet. Jeg mindes ikke jeg har mødt denne sommerfugl, men den er fundet i Nordskov 2022, og der er flere fund længere nede på Hindsholm i 2023 og 2024 [Ref. 4].

Figur 10. Fra anden verdenskrig ses her en af Tyskernes kanoner på Fyns Hoved.

På figuren ovenfor er der tydelig landkending af Jøvet til venstre. Langø-hoved, som forsvandt til vandet i 2020'erne, kan ses til højre for Jøvet. Nedenfor har jeg forstørret Jøvet op, således det er meget tydeligt at det er lysåben natur.

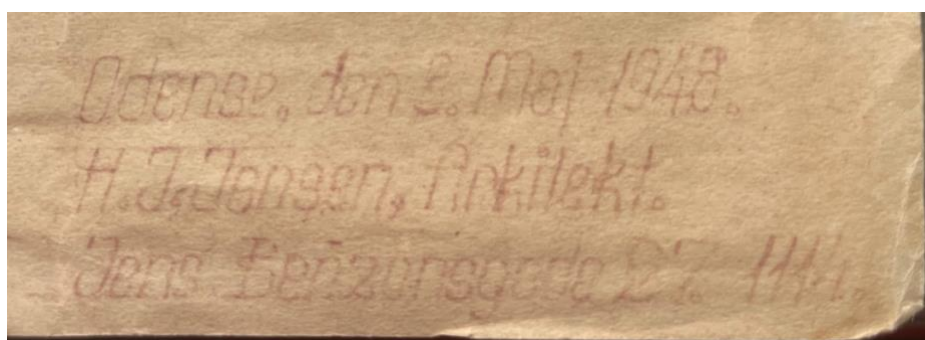
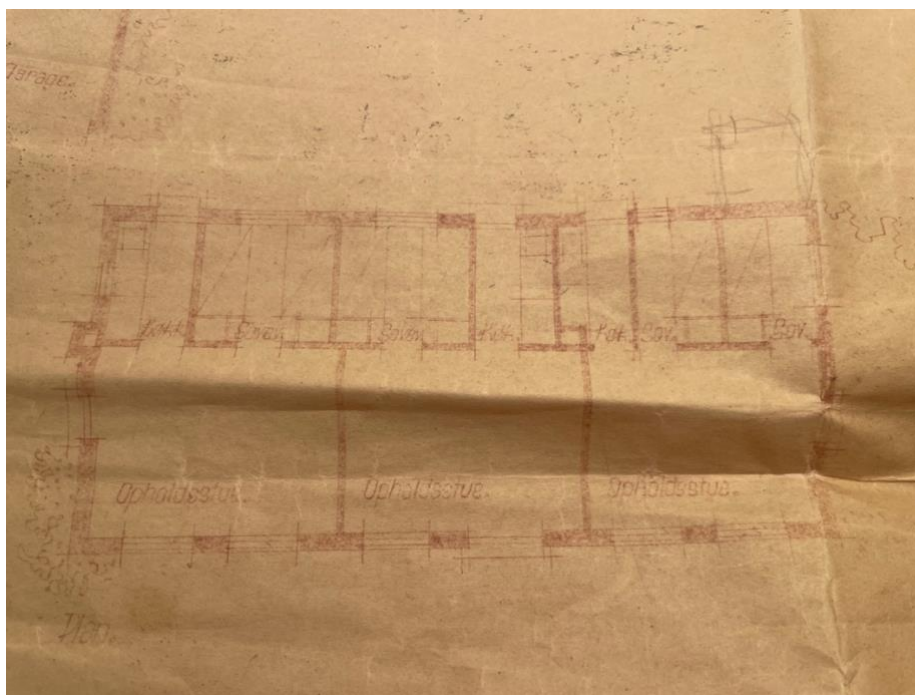

Figur 11. Jøvets nordlige skrænt uden tæt bevoksning. I dag er det sat til med stikkende Brombær.

Min familie overtager matrikler, der hvor Blikladen lå

Min mormor Oda (1910 – 1993) og morfar Walther (1902 – 1986) var bosiddende i Odense, og min morfar var inkarneret sejler. Han havde et sejlerfællesskab sammen med sine søstre Fanny og Edith samt Ediths mand Peter Valdemar. De satte ofte kursen mod Fyns Hoved i sejl båden Ditte og Fannys båd Petit. Min far mener at min morfar Walther og hans sejler- og soldaterkammerater, samt deres respektive familier allerede før 2. verdenskrig havde kik på at slå sig ned i Korshavn. En af soldaterkammeraterne var nemlig søn af den landmand som ejede jorden, hvor Blikladen lå.

I midten af 1940'erne bliver Blikladen flyttet og genbrugt som lade i Nordskov og gårdejer Anders Nielsen på Dyrbjerggård sætter matriklerne til salg. Min morfar og hans søstre byder ind på at deles om matriklen på Fyns Hovedvej 822, og de første tegninger til sommerhuse til 3 familier foreligger i starten af maj 1948.

Peter Valdemar mister tilsyneladende tålmodigheden med Fanny og mine bedsteforældre, og starter selv med at bygge "sporvognen" ved den lille pil på nedenstående billede, uden at informere de andre.

Fanny køber derefter matriklen på Fyns Hovedvej nr. 826, og bygger det lille hus "Petit" i 1950.

Peter Valdemar og min morfars søster Edith er på dette tidspunkt måske allerede syge, og de forsøger at afhænde matriklen med det lille sommerhus i starten af 1950'erne til Gormsbøl, som senere slog sig ned på Jøvet nr. 2, hvor der i dag bor familien bag Central Hansen møbler.

Min morfar bliver gal over at blive forbigået, og han insisterer selvfølgelig på at overtage matriklen på Fyns Hovedvej 822.

Både Peter Valdemar og Edith er døde, inden jeg bliver født i 1958.

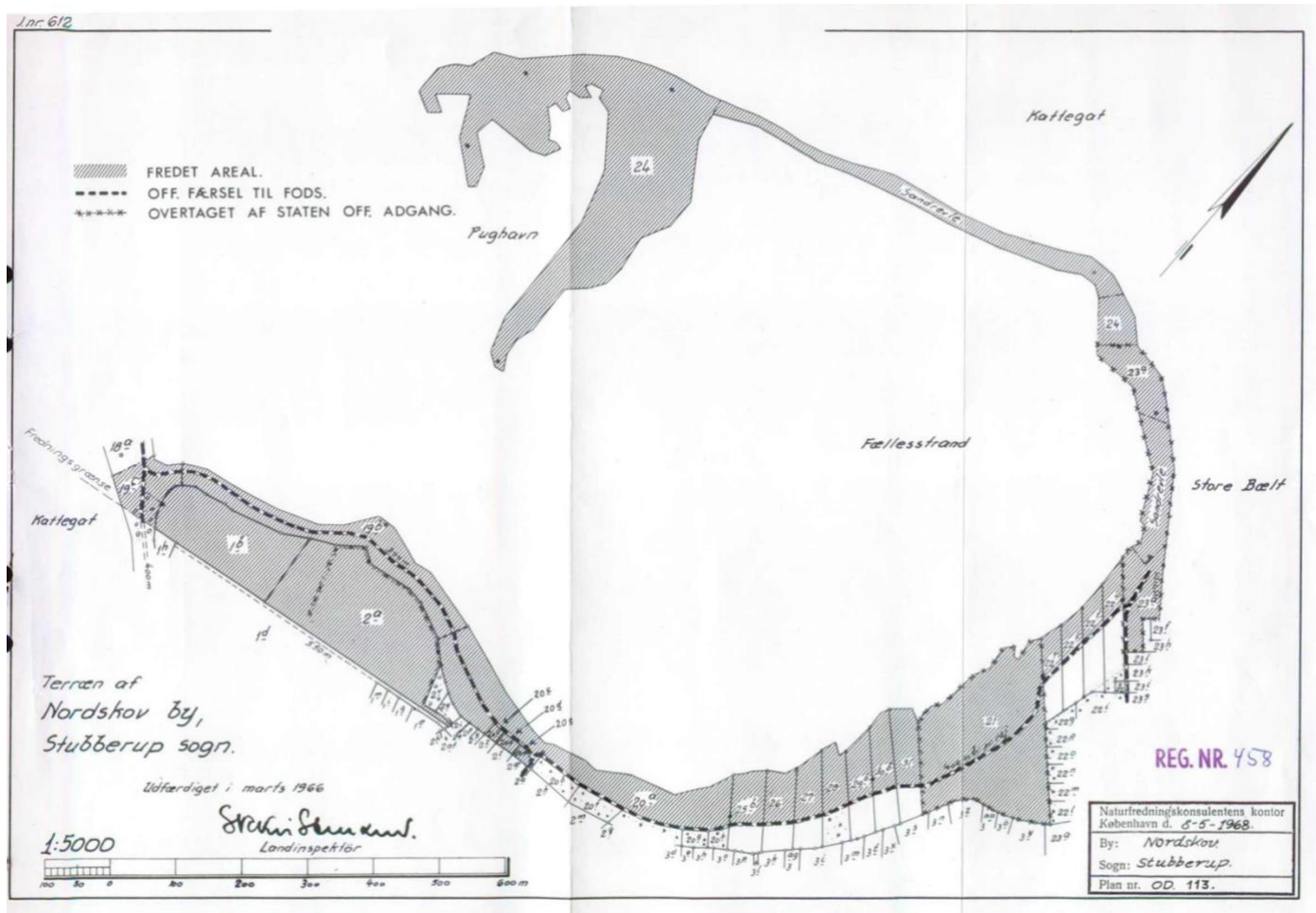

Figur 12. Min 9-årige datter Ina's billede af huset tegnet i år 2000, lige inden det væltes for at give plads til det nye.

Sporvognen bliver sidst i 1950'erne for lille for min morfar og mormor, og de laver en tilbygning i 1959 – 60 med skorsten og kakkelovn, så både mine bedsteforældre, mine forældre og jeg kunne bo i huset om sommeren.

Fredning omkring lagunen Pughavn og Fællesstrand

Der var en rivende udvikling i etablering af sommerhuse på området, og derfor måtte Overfredningsnævnet i al hast frede, hvad der kunne nå at blive fredet, således der ikke blev bygget flere end de 7 sommerhuse som ligger nord for Diget.

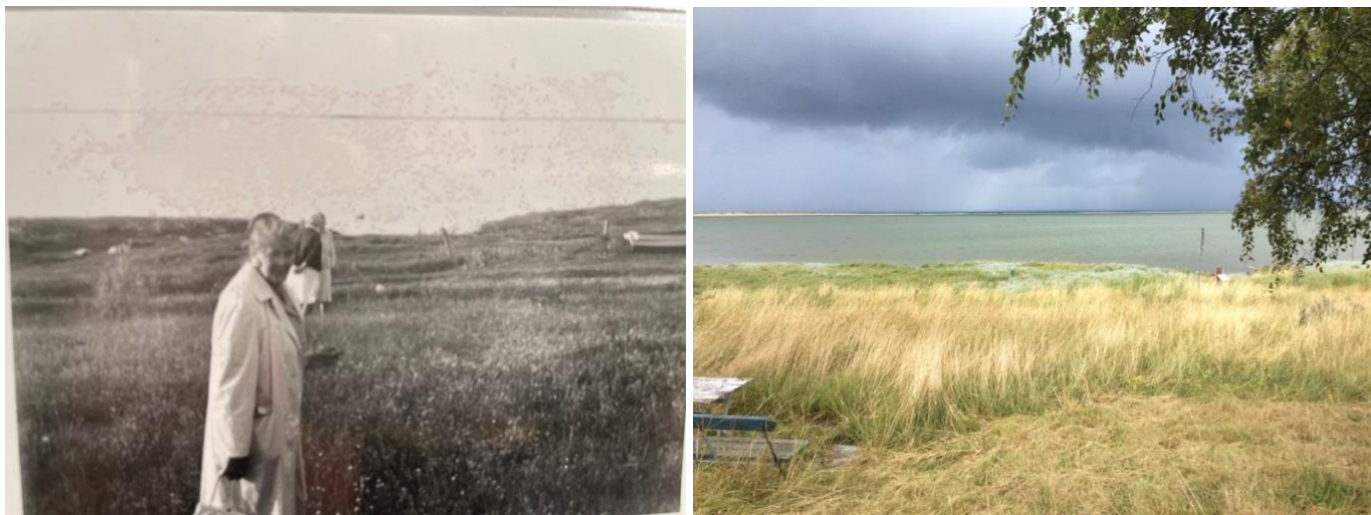

Da jeg scroller igennem fredningssagerne fra området, finder jeg nedenstående udtalelse om at afstå kompensation for de fredede områder.

Jeg bliver helt rørt over min familie og naboens frafaldelse af erstatningskrav, det er den ånd jeg er opdraget i.

- 5) ejerne af matr.nr. 20-e. 20-d og 20-c typograf Walther Nielsen, Bredstedgade 5, Odense, snedkermester Aksel Larsen, Ø. Stationsvej 6, Odense, og frøken Fanny Nielsen, Buchwaldsgade 61, Odense, har frafaldet erstatningskrav.

Baggrunden mod nord – Det fredede areal fra Diget og ned mod lagunen

Figur 13. *Venstre: Pinse 1968, i forgrunden min farmor i det høje græs. Højre: Birketræet på Diget har fået stor krone 28.07.2015*

Storme fra nord – det er her vi bliver eksponeret for naturens store entreprenørmaskine

Stormen Bodil i år 2006 var den første storm, jeg husker, der havde indflydelse på naturen på matriklen. På Baggrunden lagde bølgerne materiale op på grunden. Stormen Pia i december 2023 gav lige så meget materiale op på vejen langs med Baggrunden, som stormen Bodil i 2006, men det kom ikke så højt op som Bodil.

Figur 14. *Opskyllet materiale fra december stormen, hele vejen nord om matriklen er spærret af opskyl fra havet. 28.12.2023*

Opskyllet materiale ser jeg som naturens gave. Straks kribler det i fingrene for at udnytte materialet på grunden, inden naboerne eller Grundejerforeningen kører det væk. Materialet består af en blanding af tang og planterester fra Tornen mod nord og det lille stykke fra vejen mod stranden. Det kan, ud over tang, indeholde førne fra området og værdifulde frø som skal have en chance.

Birgitte Holst 2026.06.12

Nedenfor ses den lille nyetablerede vold, som i dag kanter den nordlige del af matriklen. Det er lidt spændende at afvente om den næste storm kan flytte volden, eller den blot kommer med mere materiale til at kaste på.

Figur 15. Venstre billede er taget fra vejen mod vest sydvest. Højre billede er taget fra matriklen mod vest nordvest. 28.01.2024

Nu erfaringen har lært mig om opskyllet materiale fra storme, kan jeg i landskabet genkende bølger i terrænet, som må være dannet fra tidligere storme op gennem tiden, ih det er sjovt at blive gammel. Desuden er det fantastisk at se kræfterne fra naturens egen entreprenørmaskine i funktion, hvor de smider enorme mængder af rullesten op på strandene – se figur 29.

Figur 16. Fønnen er slået langs den nye vold. 10.03.2024. Fønnen er håndplukket fri på stikkelsbærbedet. 17.12.2024

Diget

Midt på den bebyggede matrikel ligger et gammelt fredet tangdige fra 1800-tallet, som sandsynligvis mod øst er befæstet med kampesten, de er i hvert fald dukket op til overfladen i den østlige del indenfor de sidste 2 år. Diget har været brugt til opdeling af jord bønderne imellem.

Figur 17. Her står jeg på diget i det lysåbne landskab på selve matriklen i 1961.

På billedet fra 1961 kan den lysåbne natur på selve matriklen tydeligt ses.

Bagerst i billedet ses naboens fyrretræs ”plantage”, de var fastligere i Korshavn, og de havde brug for læ. Fyrretræerne står endnu til stor glæde for natuglerne, der lystigt pusler, tuder og skriger om natten hos os. Naboens grund var heget med ståltråd, sandsynligvis for at undgå at græssende kreaturer gik ind på grunden og ødelagde deres fugtlund.

Helt mod vest der hvor Diget gennemskæres af vejen til Horseklint, ligger en gammel hegnsten, som Erik (landmand i Nordskov) fortalte stod lodret op i gamle dage. Han lovede egentlig at rejse den op for mig, men han nåede det ikke inden han døde.

På det gamle billede fra Diget 1961 ses også taget af det lille das, som var min morfars stolthed, han kaldte det et luksusbadeværelse (til klatvask med vaskeklud). Der var den mest henrivende udsigt ud over vandet helt til Samsø.

Figur 18. Min far er på vej over Diget, og min morfar er dybt begravet i en tilstopning til sivebrønden. Mine små brødre er dybt fascineret af arbejdet. Sommeren 1968.

På billedet fra 1968 ses dasset fra nordvest, hvor også de stadig eksisterende birketræer ses som ca. 1 – 2 m høje træer. På billedet kan væksten i læhegnets sølvpopler og selve grundens fyrretræer erkendes. Der er endnu ikke spor af rynket rose på selve diget, de kom til senere.

Der var træk og slip i badeværelset, og en pumpe til at få vandet til cisternen og håndvasken, og der var altid bøvl med at toilettet stoppede til i sommerferierne, når vi lå 7 mand i det lille sommerhus.

Dasset var ulovligt anlagt ind i Diget og blev sløjfet i forbindelse med opførelsen af det nye sommerhus i år 2000 - 2001.

Figur 19. Diget vinteren 2000 - 2001.

Ovenfor ses Diget fra syd sydøst stadig med dasset og den sidste rest af rynket rose. Hele Diget og store dele af forgrunden var tidligere overgroet af rynket rose, og jeg brugte somrene, fra min mormor dør i starten af 1993 og til de sidste roser som ses på billedet bliver fjernet 10 år efter. Hver en rose og dens tilhørende rod, blev gravet med spade eller trukket op, hvor muligt.

På billedet ses også store grantræer på Baggrunden, grantræer som vi år for år topkappede og brugte til juletræer, hvorefter resten blev hugget til brænde, og stubben fik lov at stå og forgå.

Figur 20. Digets trappe, som også kan anes på billede fra 1961. 11.08.2024

Figur 21. Diget set fra syd midt på matriklen, hvor trappeovergangen ses til venstre. 24.04.2016

*Figur 22. **Venstre:** Delvist maskinslået og håndslået Dige om foråret. 19.04.2022. **Højre:** Diget i fuldt sommerflor. 08.07.2022*

Figur 23. Diget i fuldt sommerflor, billedet er taget inde fra huset og ud mod det store Rønnebærtræ. 11.08.2024

Digets blomsterflor er stadig ikke prangende, men det skal ses i lyset af at det var dækket med Rynket Rose frem til ca. 2004. Det er i øvrigt tydeligt at græsset på diget ved kampestenstrappen, som aldrig har været helt dækket af Rynket Rose, er mere artsrig mht. blomster, end det øvrige dige.

Figur 24. Min far og jeg inspicerer nybyggeriet i vinteren 1959 - 1960.

På ovenstående billede ses den lysåbne natur stadig tydeligt på selve den bebyggede del af matriklen. Diget afgrænser Forgrunden, og der er kun naturlig græs mm. som beplantning. Foran og helt mod øst står i alt 4 halvstore fyrretræer. Ud fra fyrretræernes størrelse, gætter jeg på at de er plantet ca. i 1955.

Min morfar dør i 1986 og min mormor fortsætter frem til 1990 med at tilbringe sine sommerferier i sommerhuset. Først i 1990 får børnebørn og oldebørn endelig lov at tilbringe sommerferierne i huset, og jeg starter logbogen over huset og matriklen op.

I 1992 beordrer jeg Sølvpoplerne i skellet mod vejen til Horseklint fældet, de er nemlig blevet så store, at der ingen sol er på Forgrunden. Sølvpopler kan blive 30 meter høje, og er absolut ikke velegnet til at have som skelplanter i et område der skal være lysåbent. Hvad jeg desværre ikke vidste, om Sølvpopler var at de i næringsfattige områder, spreder deres rodnet ud i en meget stor udstrækning, og de derfor har evnen til at skyde frem overalt, hvis modertræet bliver fældet. Min mor skriver i august 1992: *"Mette slår græs og pileskud"*. Det gik vanvittigt hurtigt for Sølvpoplerne at springe i skov på matriklen.

Stormen i 1999:

Det gamle sommerhus stod stadig efter den enorme storm. Alle Fyrtræerne var væltet som pinde og havde taget roden med op

Naboens sommerhus kan ses i venstre side igennem de små selvsåede egetræer, som stadig står i dag. Et af fyrtræerne væltede ikke, men blev fældet et par år efter. Vi lod stubben stå og fulgte lystigt arbejdet fra diverse borebiller, som meget hurtigt fik stubben til at forsvinde helt af sig selv.

Tilbage i år 2000, lige før det nye hus skulle bygges, kunne jeg desværre ikke overskue at lade de store rodklumper blive på grunden, de var for store og for mange, til at jeg kunne se den lysåbne drøm materialisere sig. Vi måtte betale entreprenøren, der skulle starte på at bygge det nye sommerhus, for at få kørt dem væk. Påsken i år 2000 gik med at kløve og stable brænde og kviste og grene fra træerne blev flettet ind i hinanden så de dannede en stram vold i skellet mod vejen til Horseklint, der var intet der forlod matriklen ud over de store rodklumper, heller ikke materiale fra udgravning til det nye hus forlod matriklen og entreprenøren blev også bedt om at skille muldlag med frøbank fra det dybere liggende lag, således vi kunne få glæde af frøbanken efter opførelse af huset.

Figur 25. Næringsfattigt ser det ud, helt som det skal. 28.08.2022

Figur 26. Min svigersøn slår græsblomster / frø af med le, for at skåne kornet stenbræk, engelsk græs og smørblomsterne. Min datter fjerner det afslåede græs. 19.05.2023

Figur 27. Græsmosaikker efter forårsbehandling. 20.05.2024

Figur 28. Mosaikkerne er meget rige på græs.. 20.08.2024

Figur 29. 23.12.2024

Figur 30. 30.07.2025.

Græsmosaikker som de så ud ved den første florabltitz.

Nu er jeg bekymret for at egetræerne skygger for meget, de skal stynes i starten af 2026.

Se **Bilag 4** for solstudie på nuværende størrelse på 10 meter og et stynet studie på 5 meter.

Strandgrunden

Figur 31. Sommer 1968. Billedet viser naboens strandmatrikel fra vandet. Helt til venstre for sølvpoplerne løber vejen til Horseklint.

Som det ses på ovenstående billede stod strandmatriklerne i 1968 i egen lysåben ret, der var hverken rynket rose, mirabelle eller bukketorn, som vi ser det i dag, hvor planterne skygger på de fleste strandmatrikler langs med stranden, således der ikke er grobund for den oprindelige biodiversitet. Rød pil nedenfor viser hvor i vandet ovenstående billede fra 1968 er taget fra.

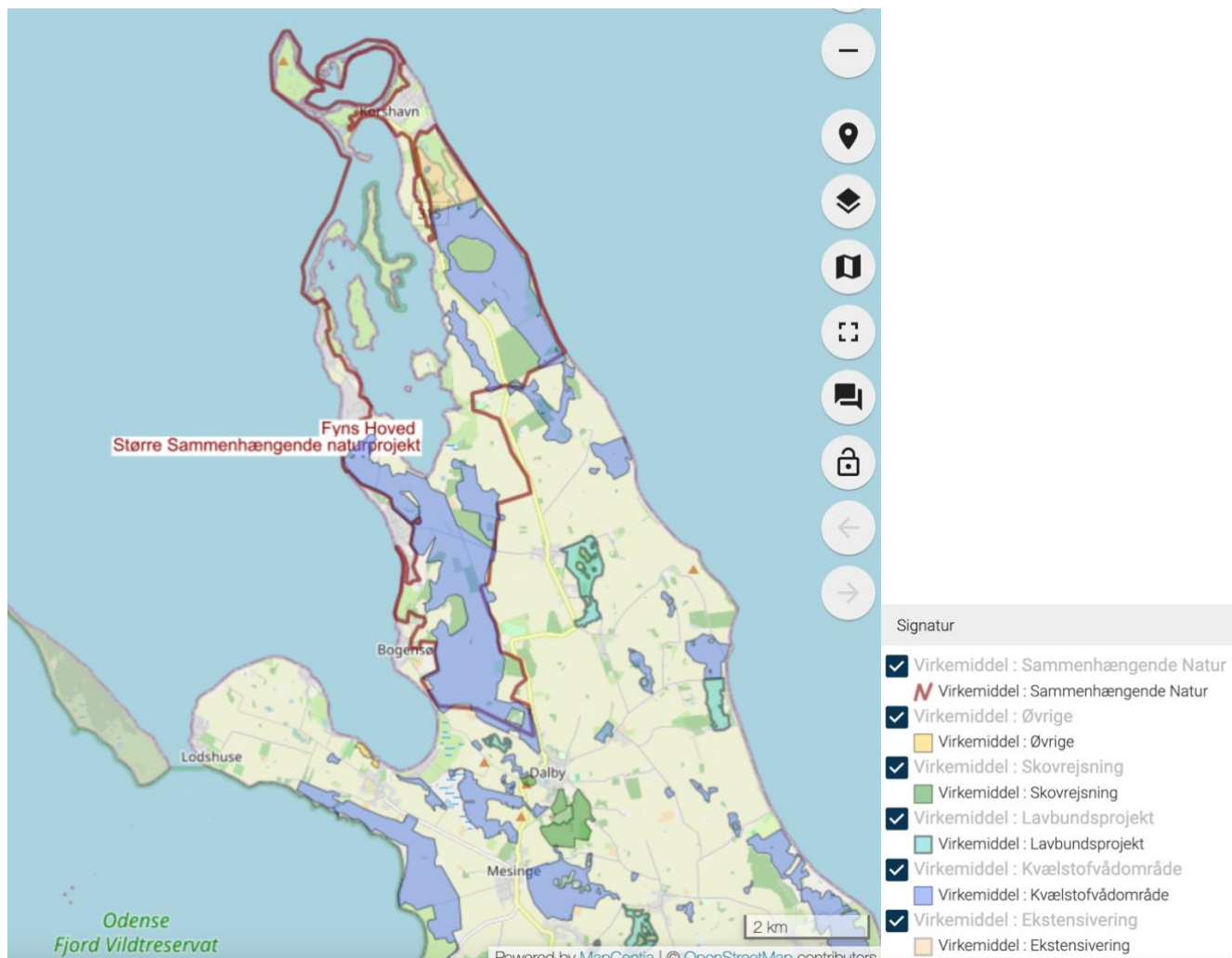
Figur 32. **Venstre:** Der ses sten ude i vandet, sandaflejring er endnu ikke begyndt 02.09.2023. **Højre:** Sandaflejringer 14.12.2025

Figur 33. **Venstre:** De tre strandmatrikler, der stadig er nogenlunde fri for vækst. **Højre:** Strandmatrikler fyldt med Bukketorn og Rynket rose. Begge fra 22.03.2026

Fremtiden – Den Grønne Trepert

På Kerteminde Kommunes hjemmeside finder vi nedenstående udkast til plan for området. Der er bestemt håb om at den tilbageværende biodiversitet på Fyns Hoved kan udbrede sig yderligere, når nedenstående aktiviteter bliver sat i værk. Hvornår det sker, er jo ikke til at vide, men faktum er at flere af de nuværende jordbesiddere omkring Nordskov står foran et generationsskifte, så der er håb om at nye tiltag bliver synlige i min tid.

Figur 47. Kort der viser omlægningsplanen i Kerteminde Kommune pr. 26. september 2025.